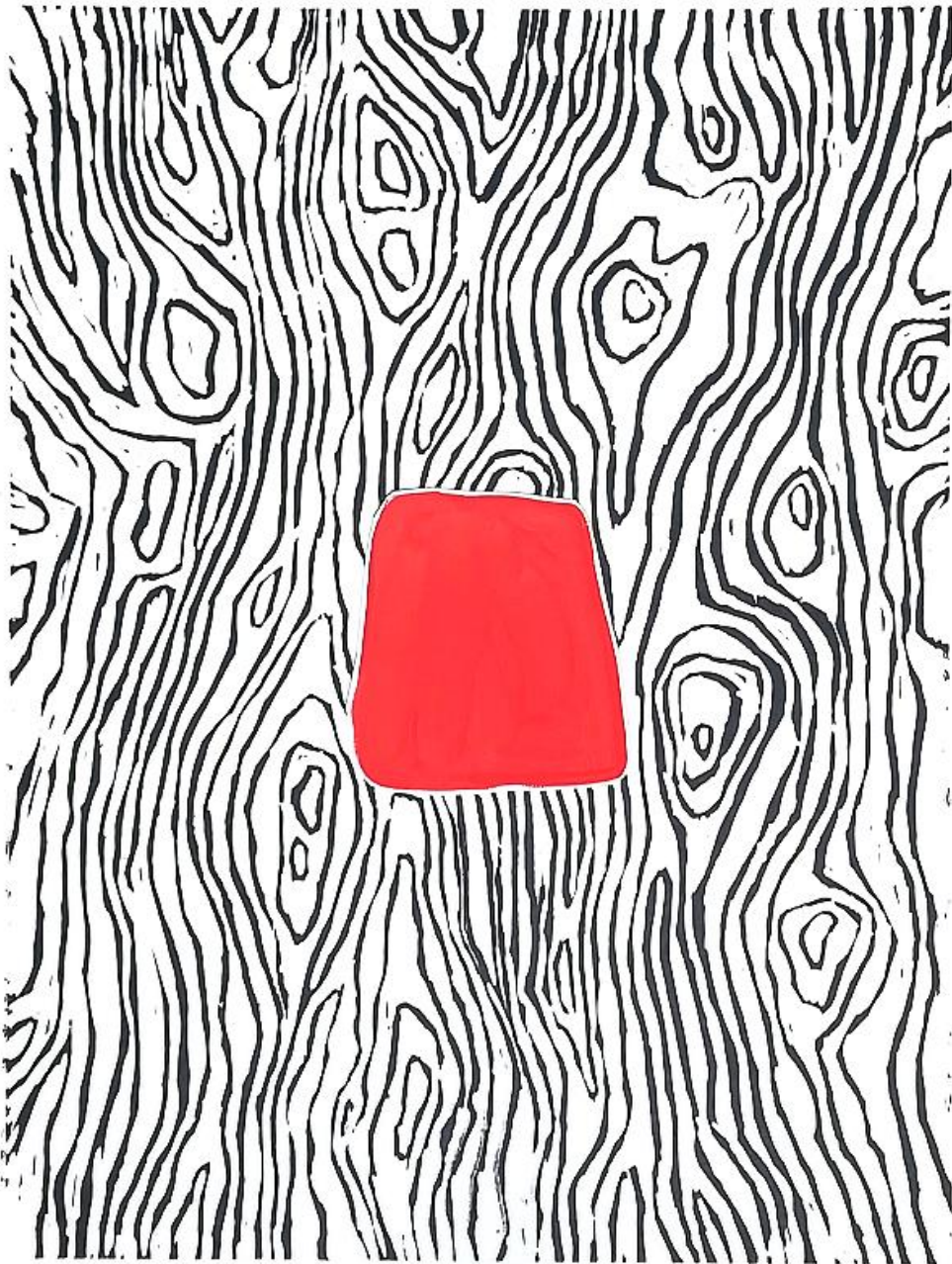

Kari Martine Bakken Fossum,

Grafikk og tegning,

KhiO, 2022

Oppå, over og ved siden av

*Skisse, 2022, linosnitt og akryl på papir, ca 30*42*

Introduksjon

Collagen jeg arbeider med til avgangsutstillingen består av former og figurer som skal settes sammen til et stort bilde på vegg, gulv, og tredimensjonalt som relieff. Jeg skal plassere arbeidet i et hjørne, slik at motivet blir mer kompakt og formene kommer nærmere hverandre fra begge kanter. Jeg ser for meg en pop-up bok i stort format, noen av formene skal brettes og ha motiv på begge sider, og stå utifra veggen eller opp fra gulvet. Det skal være fokus på det romlige og preges av scenografisk fremstilling. Jeg skal se om lyssetting og skyggevirksomheter skal få en stor plass, kanskje vil jeg bruke fluoriserende farger, led-lys eller fargelys. Jeg vil plassere figurene slik at de skaper sammenhenger og linjer. Man skal se at de tilhører hverandre både på mønster, form og farge. Jeg bruker blant annet komponenter fra tidligere malerier, tegninger, skisser, fotografier og grafikk. Disse er bearbeidet og klippet opp, andre former er laget spesielt for collagen for å bidra til flere valgmuligheter. Min hensikt er å lage en balanse hvor harmoni og spenning skaper rytmer i verket.

Faglig inspirasjon

Pablo Picasso og Georges Braque var de første som brukte collage i kunsten. De oppfant dessuten ordet, etter det franske verbet coller, som betyr å lime. (Richman-Abdou, 2017) Selve collageteknikken går ut på å lime forskjellige materialer i det samme bildet. Det er slik jeg gjorde da jeg testet ut alle de forskjellige formene og fargene og utklippede biter og ark i begynnelsen av semesteret. Jeg prøvde også dette digitalt, men for meg var det lettere å legge oppå og ta bort bitene fysisk. De første collagene jeg lagde var med utklipp fra aviser på papir. Til avgangsutstillingen skal det bli en collage i et rom, i mye større format. Delene skal kunne flyttes på og byttes og ikke festes i noe eller hverandre permanent.

I Vassily Kandinskys verk ser jeg hvordan fargebruk og komposisjoner er preget mye av geometri. Jeg har funnet ut at jeg skal mest organiske former. Jeg skal klippe ut noen geometriske, det er også en del sirkler og jeg skal se om dette passer inn med resten. Etter å ha sett på Kandinskys bilder har jeg fått et mer aktivt forhold til bakgrunnene, og jeg utfører fargeutprøvminger for å komme frem til en farge som fremhever figurene. Det må være en farge som ikke stjeler for mye av oppmerksomheten eller drukner formene.

I likhet med Henri Matisse har jeg klippet ut mønstre fra farget papir, og klippet ut fra ark med maling og malt hele arket først og deretter klippet ut. Jeg ønsker å se nærmere på hans

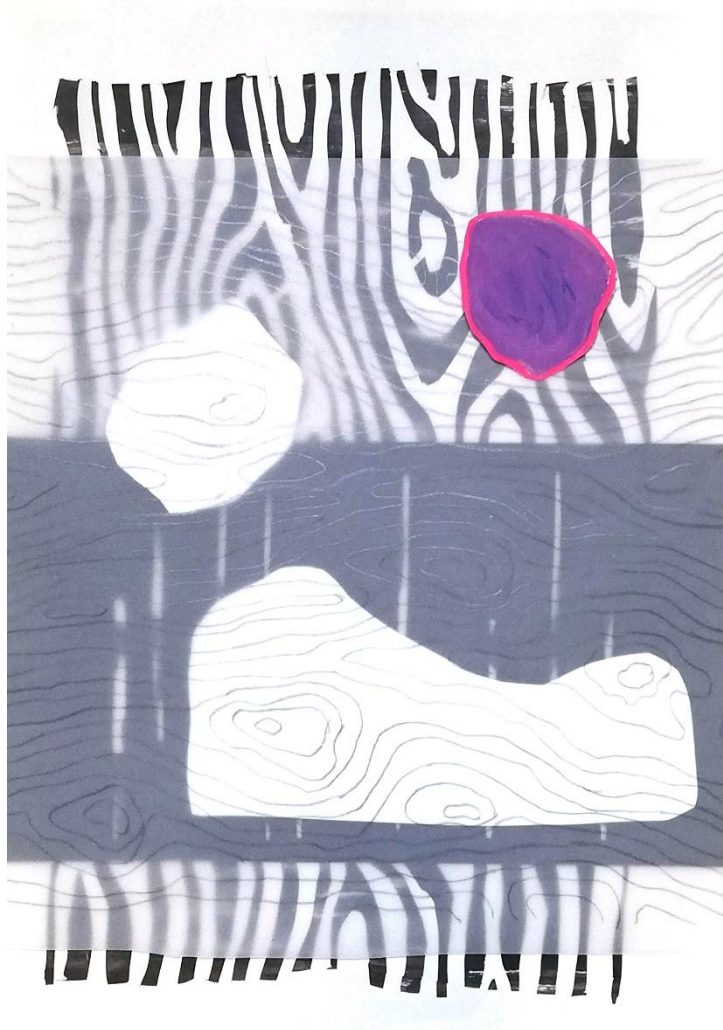
bruk av farge, spesielt i collagene hans. Sammenlignet med Kandinsky bruker Matisse færre farger i sine verk, men de er sterkere og mer ensartede.

Henri Matisse sier «My line drawing is the purest and most direct translation of my emotion». Han beskrev prosessen med å lage disse utklippene som «cutting directly into color» og «drawing with scissors». (The cut outs, Moma, 2022)

Emosjonell tilknytning

Det fine med å klippe ut ting er at man kan klippe i nesten hva som helst. Jeg bruker de løse elementene, noen av de har tidligere vært egne kunstverk og setter de sammen på nytt. Da jeg først lagde noen av de tidligere verkene visste jeg ikke at de skulle klippes i og brukes til noe annet. Det hadde ingenting å si at de skulle bli collage senere. -Men hadde det gjort noen forskjell om jeg visste det? Jeg går snart tom for det jeg hadde og må produsere nye ting. Vil det ha noe å si at jeg vet hva de skal brukes til? Det kan være vanskelig å klippe i ting som jeg har laget, særlig hvis jeg har blitt glad i verkene og bare har ett eksemplar. Jeg innser at jeg har et personlig forhold til mange av bildene, uavhengig av om de er produsert raskt eller over lang tid. Det at jeg ofte arbeidet spontant og fort gjør at mye var tilfeldigheter det er vanskelig å gjenskape.

Det jeg har laget til nå har vært collager i en mindre skala på papir. I disse collagene har bakgrunnen fungert som en naturlig ramme som holder bildet på plass. Bitene skulle plasseres innenfor disse kantene og det var der komposisjonen skulle fungere. Nå skal jeg ta de til en vegg uten noen kanter, jeg må selv finne ut hva som skal være endene og hvor det skal slutte. Det blir mye mer åpent og jeg må tenke annerledes. Jeg vil at det skal ende med en god balanse og at komponentene skal veie hverandre opp og passe sammen.

Skisse, 2022, blyant, blekk og akryl på papir, ca. 30*42

Tre som materiale

Mange av figurene i collagen som jeg skal vise på avgangsutstillingen er hentet fra tresnitt. Tresnitt med figurative og abstrakte motiver, avtrykk av trær, merker etter årringer. Jeg har lurt på hvorfor jeg liker tresnitt. Det er noe levende og naturlig med trær som gjør at hvert tre er spesielt. Selv om tresnitt er en treplate har den en unik egenskap og mønster som ingen andre treplater har. Akkurat som trærne ute. For hvert nye kutt viser treet nye sider ved seg selv. Konsentrerte ringer forvandles til nye og spennende grafiske mønstre. Hvor kraftige og tydelige linjene er kommer også an på hvilken type tre jeg skjærer i. Jeg har brukt mye kryssfines, i tillegg til planker, greiner, trebiter fra ødelagte møbler og gamle hus.

Det står noen trær på tomta der jeg bodde. Tomta som har gått i arv etter min oldefar, den er ikke så stor, men en slags skråning hvor bestefar har bygget et hus. Man får en tilknytning til ting og hus og gjenstander. Jeg har alltid syntes det er vanskelig å kaste ting fordi det henger igjen minner. Disse trærne som står rundt omkring huset har ihvertfall mange minner. Huset som har sjel i veggene og trenger å bli pusset opp. Disse trærne har eksistert så lenge. Lenge før familien min flyttet dit. Hvorfor betyr dette område mer for meg en et annet område? Kanskje det viser en tid som allti har vært, men også forsvinner. Jeg ønsker at det skal være slik det alltid har vært og ikke forandre seg. Det går ikke, tiden kan ikke stoppes og forandringer må alltid skje. Men disse trærne har står her så lenge uten store synlige forandringer. Vokst litt hvert år, kanskje fått en ny grein eller mistet litt bark. Det tar lang tid å bygge opp, men noen sekunder å ødelegge.

Trærne kan ikke si noe imot. Det ene treet som nå skal hugges ned, tegnet jeg, tok bilder av og skrev litt om. Bildene av det ene treet bruker jeg som motiv i fotogravyr, og nå skal de bli til collage. Det er fint når de har vært gjennom en lang prosess som bærer med seg tid og er preget av de fysiske etappene fotogravyr gir.

Levende ting

Naturen kommer igjen i de fleste av arbeidene mine, selv i de som er abstraherte kan man se landskap. Jeg har blitt veldig glad i trær de siste årene og begynt å legge mer merke til dem. Og det er mange av dem. 37 prosent av Norges areal er dekket av skog, og for hvert menneske finnes det 2000 trær. (Sandberg, 2017 s 15) Likevel får jeg inntrykk av at min generasjon ikke kan så mye om trær. Jeg kan nesten ingenting. Om jeg ser på et tre ut av vinduet, klarer jeg sannsynligvis ikke å kjenne igjen hva slags tre det er. Men jeg er ganske sikker på at moren min vet det, og utvilsomt mormor. Har kunnskapen om trær forsvunnet med vår generasjon? Jeg lærte om trær på skolen, laget herbarium, øvde på å gjenkjenne blader og foreldrene mine tok meg med på skogsturer. Kanskje jeg henger med lite trevennlige folk, men flere andre later til å prøve å finne veien tilbake til trærne og naturen. I Norge er det blitt laget egne grupper av mennesker som går ut i skogene for å være i nærheten av trærne, røttene og bakken, og i Japan har det blitt introdusert et helseprogram hvor man skal tilbringe mer tid blant trær fordi det er bra for immunsystemet. (Sandberg, 2017, s. 16) Aktiviteter som grounding og earthing (hud mot jord kontakt) har ved hjelp av sosiale medier blitt en av de nye helsetrendene. I hverdagen kan vi se det på innredning og interiør, hvor

antikke møbler i mørkt tre eller moderne møbler i lyse planker er blitt populært. Trær påvirker oss. «Det er påvist at det har en positiv psykologisk virkning på folks helse bare av å se på dem. (...)Har pasienter trær i utsikten sin, blir de raskere friskere.(...) En undersøkelse fra Canada viste at tre-tettheten i nabolaget hang sammen med hvor friske innbyggerne følte seg. Jo flere trær per kvartal, jo friskere følte de seg.» (Sandberg, 2017, s. 111 og 113)

Ifølge lege og forfatter Kari Mogstad kan nærkontakt med et tre utløse en hormonell reaksjon. Det utløser hormonet oksytocin som gir velvære og avslapning. Et tre har levd gjennom flere generasjoner mennesker. Trær har varmet menneskene i tusenvis av år, blitt brukt til redskap, mat og medisiner. Da er det ikke rart det gjør noe med deg av å sitte inntil et stort gammelt tre, ta på det, føle barken og røttene under deg.

«Det gjer faktisk noko med deg å klemme eller være nær eit tre, særleg og det er gamalt, mosegrodd med store røter. Slike tre står for noko tidlaust der ein sjølv blir ein del av tidslinja. Du blir liksom jorda» (Mogstad, *Nrk*, 2021)

Skisse, 2022, akryl, blekk og papir, ca. 30*42

Skisse, 2022, akryl, blekk og papir, ca. 30*42

Avslutning

Jeg bruker materialer jeg har et forhold til fra før. Det er fint å bruke det jeg tidligere har laget, det får nytt liv, selv om det måtte ødelegges først. Jeg tar på det, lever med det, river og klipper i det og setter det sammen igjen. Jeg har lagt tid og krefter i noe og nå kan det bli med videre.

Kurator Pavel Zoubok blir sitert av Wolfe i artikkelen *The history of collage in art* “When culture becomes increasingly hands-off, we as human beings go back to hand-crafted work because humans have a visceral, primal need for tactility and connection and feeling rooted in some way, in a culture, a tradition, or a geographical location. Young artists return to this world where they tear, rip, paste, work with their hands.”

Kilder:

Richman-Abdou, K. (2017) *Exploring the Cutting-Edge History and Evolution of Collage Art*- <https://mymodernmet.com/collage-art-collage/>

Wolfe, S. (2022) *The history of collage in art*. Artland, <https://magazine.artland.com/the-history-of-collage-art/>

Henri Matisse, the cut outs. (2022) Moma, <https://www.moma.org/interactives/exhibitions/2014/matisse/the-cut-outs.html>

The Oasis of Matisse, (2015). Stedelijk Museum Amsterdam

Mathismoen, O. (2019) *Trettitre norske trær og hva de har vært vitne til*. Cappelen Damm As

Steen, A. og Schjønby, S. R. (1994). *Røtter*. De norske bokklubbene

Sandberg, S. (2017). *Treboka, fakta og fortellinger om norske trær*. Gyldendal

Brunstad, S. B. (2021) Dette kan gi deg bedre mental helse. *Nrk*. <https://www.nrk.no/mr/klem-eit-tre-nar-du-ikkje-kan-klemme-andre-1.15567465>